

nice, ki je največja ornitološka knjižnica v Evropi. Pred odhodom so nas velikodušno obdarili z duplikati iz knjižnice po naši izbiri. Sami smo jih želeli obogatiti še s slovenskimi publikacijami, pa se je izkazalo, da med temi v njihovi knjižnici ne manjka niti revija Svet ptic!

Kot zanimivost pa še to: Inštitut Vogelwarte si je z dolgoletno tradicijo varstva ptic in narave v Švici pridobil ugled ustanove, ki jo ljudje cenijo zaradi velikega prispevka k družbenim vrednotam. Njegovo izjemno široko delovanje na področju ornitologije in naravovarstva v občudovanja vrednem finančnem deležu podpirajo državljani sami, ki s tem postanejo t.i. »prijatelji Vogelwarte«. Naziv, ki v danes pretežno degradirani Švici izkazuje zavest, da je pestra narava tudi v tej »mitični« deželi, urejeni in gospodarsko izkoriščeni do zadnjega koščka zemlje, še vedno pomembna vrednota. Ali pa ravno zato še toliko večja. ●

Strokovna delavnica o kozači v narodnem parku Bavarski gozd

//Al Vrezec

V narodnem parku Bavarski gozd v Nemčiji že od leta 1970 poteka program ponovne naselitve (reintrodukcije) kozače (*Strix uralensis*). V več kot 30-letnem obdobju so v naravo izpustili prek 200 osebkov, a do danes brez večjega uspeha. Nekaj več uspeha so imeli na Češkem v gozdnem kompleksu Šumava, kjer so z naseljevanjem začeli šele v letu 1995, v Avstriji pa se trenutno soočajo s prvimi poskusi reintrodukcije. Projekt, ki ga je v 70. letih zastavil dr. Wolfgang Scherzinger, je zašel nekako v krizo, saj neuspele reintrodukcije kažejo, da s programom umetnega naseljevanja nekaj ni v redu. Zato so se v parku odločili, da na pobudo znane strokovnjaka za sove v Evropi, dr. Theodorja Mebsa, skličejo strokovno delavnico o kozači, kjer naj bi skupaj s strokovnjaki iz vse Evrope skušali v prvi fazi dobiti pregled nad statusom vrste v Evropi, v drugi fazi pa preučiti težave reintrodukcije kozače v Srednji Evropi. Organizator delavnice, dr. Jörg Müller, ki je trenutno strokovni vodja parka, je k sodelovanju povabil strokovnjake s Finske, Poljske, Slovaške, Češke, Hrvaške, Avstrije, Nemčije, iz Slovenije pa sva se srečanja udeležila z dr. Davorinom Tometom. V

vodu delavnice, ki je potekala med 25. in 26.11.2006, je dr. Scherzinger predstavil ozadje projekta reintrodukcije. Na območju Bavarskega gozda in Šumave je nekdaj živela izolirana populacija kozače, ki pa je izumrla. Zadnje gnezdenje je bilo potrjeno leta 1875, z letom 1926 pa naj bi kozača na območju dokončno izumrla. Izolacijo vrste je najverjetneje povzročila človeška roka s fragmentacijo gozdnega prostora, s čimer je bil prekinjen stik z matično populacijo. Ni jasno ali je bila bavarska populacija povezana s slovaškimi ali s slovenskimi kozačami, ki so Bavarskemu gozdu najbližje. Eden od zaključkov srečanja je zato bil tudi skupni pristop k projektu, ki naj bi razkril genetsko ozadje različnih populacij kozače po Evropi. Med njimi tudi bavarskih kozač, saj je od nekdanje originalne populacije še vedno ohranjenih nekaj muzejskih primerkov. Pri tem se je izkazalo, da je bil eden večjih problemov reintrodukcijskega programa tudi poreklo sov v gojitvenih centrih, saj so bili pri tem pomešani osebki iz različnih virov in podvrst, tako skandinavske *Strix uralensis liturata*, zahodno-sibirske *S. u. uralensis*, kot južno-evropske *S. u. macroura*. Končno skupno stališče udeležencev glede reintrodukcijskega programa je dobro povzel dr. Pertti Saurola, ki je strnil, da same introdukcije niso ustrezno orodje za varstvo vrst. Kljub temu pa je predlagal, da se ob morebitnem nadaljevanju introdukcije kot gojitveno bazo uporabi sove iz Bavarski najbližje populacije (morebiti glede na genetske raziskave tudi najbolj podobne), pri čemer bi bilo poleg introdukcije nujno poskrbeti tudi za naravni most oziroma stik z matično populacijo, torej iz Slovaške prek Češke in iz Slovenije prek Avstrije. Ob tem se je izkazal kot velik problem varstva ptice v Nemčiji in Avstriji tudi lov, saj je bilo precej izpuščenih sov nelegalno ustreljenih. Živahna razprava je dala tudi nekaj novih vidikov na raziskave te ptice v Evropi zlasti prek primerjalnih ekoloških študij med južnimi in severnimi populacijami. Dobro izhodišče za to bo zbornik referatov srečanja, za katerega so se zavzeli vsi udeleženci. In Slovenija? Kot kaže gre pri nas za dokaj pomembno jedrno populacijo kozače, ki lahko služi kot točka, od koder bi se kozača po naravnih poti razširila v Srednjo Evropo, najprej v Avstrijo in Italijo, lahko pa tudi dalje, saj fosilni ostanki pričajo, da je bila kozača v preteklosti precej bolj razširjena na zahod. Vsekakor ostaja kozača posebna tema evropskega varstva ptic, pri čemer imamo tudi Slovenci s svojo relativno veliko populacijo te ptice pomembno vlogo. ●

4: Udeleženci strokovne delavnice o kozači (*Strix uralensis*) v narodnem parku Bavarski gozd med vročo debato. Od leve proti desni: dr. Davorin Tome, dr. Theodor Mebs, Ulrich Augst, dr. Wolfgang Scherzinger
foto: Al Vrezec

5: Eden izmed še preostalih preparatov kozače (*Strix uralensis*) iz izvirne in danes izumrle populacije, ki je živela na območju Bavarskega gozda in Šumave.
foto: Al Vrezec